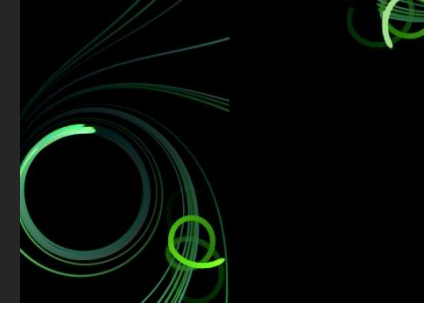

Tüketim Kültürü ve Beden

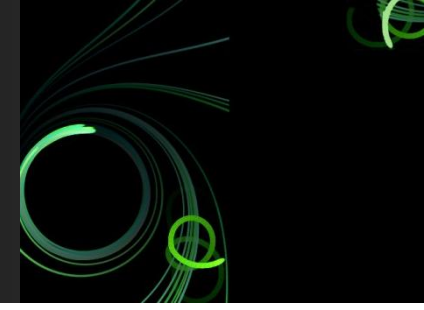

- Uygarlık tarihi boyunca her iktidar, insan bedeni üzerinde doğrudan müdahale hakkını kendisinde meşru görmüştür.
- Bu tek yanlı meşruiyet çerçevesinde bugün dâhi O'nu kuşatmakta, damgalamakta, terbiye etmekte, ona azap çektirmekte, onu işe koşmakta, törenlere zorlamakta, ondan aidiyetlerini gösteren işaretler talep etmektedir.

Tüketim Kültürü ve Beden

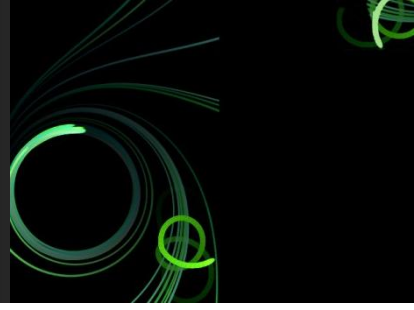
- Akıllı bir varlık olarak insan öznesi, **bireysel özgürlük ve çevresindeki her şeye karşı sorumluluk bilinciyle dünyanın özündeki kendinde anlamsız varlığı** karşısına çıkartılmadıkça, insan bedeni, içine hapsedildiği varoluş edilgenliğini yüzyıllardır kullanan ve onu kendi çıkarlarına göre yeniden ve yeniden kurgulayan iktidarlarca sömürülmeye devam edecektir.

Tüketim Kültürü ve Beden

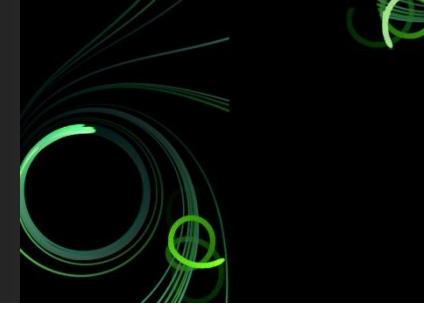
- Tüketim kültürü ve beden ekseninde ortaya konulacak düşüncelerin merkezinde, salt varoluşsal beden ve kendisine yüklenen anlamlar çerçevesinde yeniden üretilen beden ayırımının mutlaka gözetilmesi gerekmektedir. Bu düşünceyi şu özlü sözle daha net ifade edebiliriz belki:

Tüketim Kültürü ve Beden

“Aynaya vuran bedende değil,
o bedene yüklenen anlamda
gizlisin sen.”

Tüketim Kültürü ve Beden

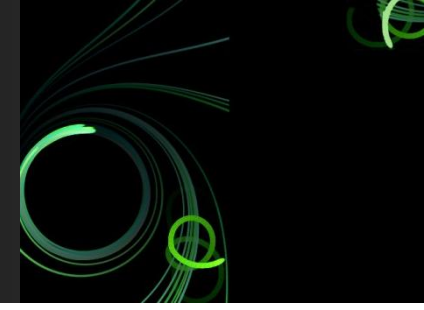

- Antik Yunan kültürüne kadar, dünya düzeninin beden üzerinden anlaşılmaya çalışıldığı, beden ve ilkel kimlik düşüncesinin kendini, doğurgan özelliği yüzünden en çok acı çeken kadın bedeni üzerinden tarif ettiği anaerkil toplumların varlığı söz konusuydu.

Tüketim Kültürü ve Beden

- Temel besin ihtiyacını ilkel tarımsal faaliyetlerle karşılayan topluluklardan, şehir devletleri şeklinde örgütlenmiş, istilacı kitlesele tarım toplumlarına doğru yaşanan evrim, beden algısını da **anaerkil** temellerinden koparıp **ataerkil** bir algı çerçevesine yerleştirmiştir.

Tüketim Kültürü ve Beden

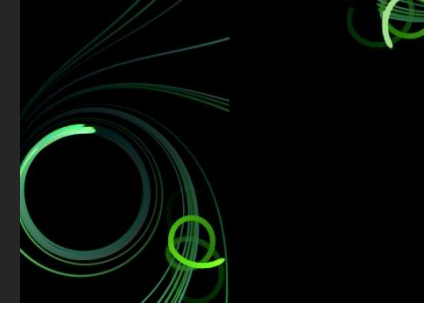

- Bu değişim sürecinin ardından ilk kez, insanı idealize edip bedenini enerjinin canlı simgesine dönüştüren uygarlık Yunanlılar olmuştur. Soyut tanrı düşüncesinin somut beden figürüyle temsilinin en yetkin dönemi olan Yunan sanatı aracılığıyla, Batı düşüncesine “aklın ya da ruhun beden içinde hapsediğü” anlayışını ilk yerleştiren de yine Antik Yunan toplumdur.

Tüketim Kültürü ve Beden

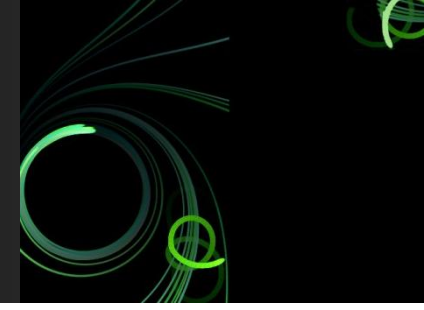
- Beden içine hapsolmuş aklın dışavurumu Antik dönemde felsefeyle gerçekleştirilmiştir.
Gerek insan bilgeliğinden ve ruh derinliğinden kaynaklanan gerekse de salt insanın fiziksel yapısından kaynaklanan hedonik (hazcı) inanış çerçevesinde beden, felsefenin ve ilkel demokrasilerin ön plana çıktığı bu dönemde insan düşüncesinin ana uğraş konusu olmuştur.

Tüketim Kültürü ve Beden

- Ortaçağa gelindiğindeyse, dinsel dogmatizmden kaynaklanan düşünüşün etkisiyle, insan bedeni içine hapsolmuş **ruh** daha fazla ön plana çıkartılmış ve bizzat bedenini kendisi, “**ruhun iğrenç giysisi**” olarak adlandırılmıştır.

Tüketim Kültürü ve Beden

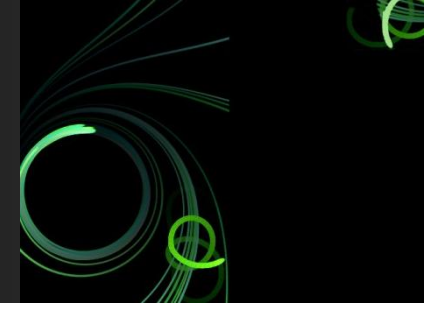

- Dünyanın din merkezli yorumunun mutlak geçerlilik kazandığı bu karanlık dönemden insanın bütün varlığıyla sıyrılması Rönesans'ı da aşan bir süreç almış ve ancak aydınlanma çağında gerçekleşebilmiştir.

Tüketim Kültürü ve Beden

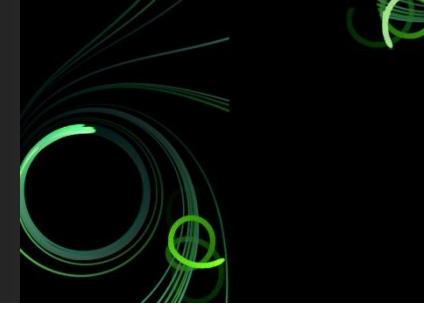
- Aklın yeniden egemen olmaya başladığı 18. yüzyıl **Aydınlanma Çağına** kadar yalnızca bir savaş aygıtı olarak görülen, savaşlarda yok olmaya ya da sakatlanmaya yollanan cephe gerisinde canhıraş silah ve temel besin kaynaklarını üretimine koşulan insan bedeni, mutlakiyet rejimlerinin karşılıklı güç gösterilerinde ölümcül bir sömürüye tabi tutulmuştur.

Tüketim Kültürü ve Beden

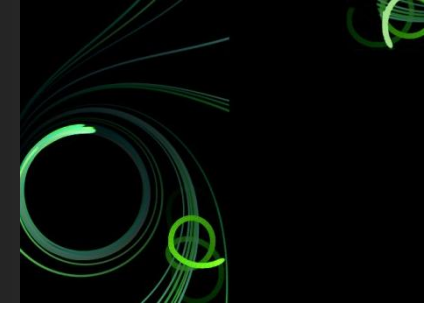
- 19. yüzyıl sanayi devrimiyle birlikte, bu ölümcül sömürü biçim değiştirmiş, bedenin “iş gücü” nün en temel kaynağı olma özelliği daha çok ön plana çıkararak, kitlesele üretim için beden, büyük şehirlere toplanıp fabrikalara tıkmıştır.

Tüketim Kültürü ve Beden

- Sömürünün şekli ne olursa olsun insan bedeni uygarlık tarihi boyunca bir yandan hem savaş aygıtı hem de iş gücü olarak ganimetin ve üretimin doğal kaynağı olarak işlev görürken, bir yandan da kitlesel tüketimin ve “*ekonomik kriz, yoksulluk, açlık*” gibi kitlesel sorunların başrolünde yer almıştır.

Tüketim Kültürü ve Beden

- 20. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişim ve toplumsal değişimlerle bağlantı olarak, beden üzerine birbirine zıt iki farklı yaklaşımı doğurmuştur:
“Doğalcı beden” ve
“Toplumsal bir yapım olarak beden” ...

Tüketim Kültürü ve Beden

- Toplumun beden üzerine etkisini reddeden **doğalcı yaklaşım**, bedeni toplumsal boyutlarını yadsıyarak, biyolojik bir bakış açısıyla ele almakta, toplumsal eşitsizliklerin nedenlerini bireylerin biyolojik bedenleri arasındaki eşitsizliğe bağlamaktadır.

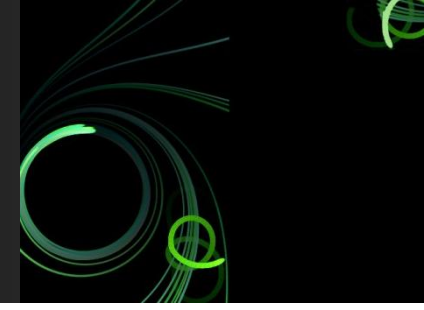
Tüketim Kültürü ve Beden

- **Bedenin toplumsal bir yapım olduğu yaklaşımı** ise bedeni yalnızca biyolojik bir fenomen olarak görmekle yetinmemiş, onun toplumsal olguların neden-sonuç ilişkilerinde başat bir rol üstlendiğini ortaya koymaya çalışmıştır.

Tüketim Kültürü ve Beden

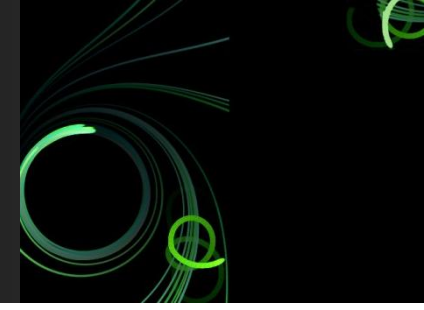
- Toplumsal bir yapım olarak beden yaklaşımının bir diğer önemli boyutu da bedenin, gündelik yaşamda ve toplumsal etkileşim sırasında, farkına varılmadan, çoğu zaman üzerinde düşünülmeden tecrübe edilen ve tekrarlanan sayısız pratikle (tüketim gibi) düzenlenip şekillenen bir yapı olarak değerlendirilmesidir.

Tüketim Kültürü ve Beden

- Bireyin başkalarıyla girdiği etkileşimde gündelik yaşamın akışını kolaylaştıracak doğru bilgi ve anlamları iletmesi için bedenini ve davranışlarını gözlemleyerek kontrol altında tutması çok önemlidir. Bu bağlamda bireyin beden ve davranışları, bireyin toplumsal hiyerarşideki yeri ve toplumsal rolü tarafından da düzenlenir.

Tüketim Kültürü ve Beden

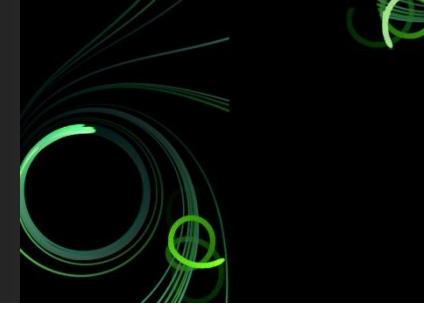

- Her birey beden ve davranışlarını içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar çerçevesinde biçimlendirir. Bu biçimlenişin gerçekleştiği en başat eylem alanı da tüketimdir.

Tüketim Kültürü ve Beden

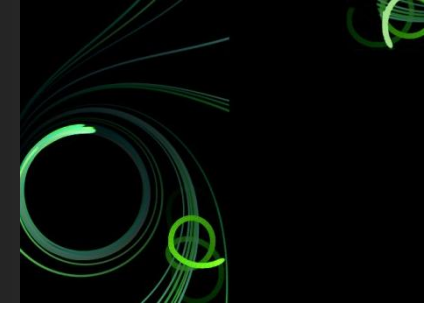
- İnsan bedeni günümüzde, modern bireyin kimlik düşüncesinde merkezi bir rol oynamakta, bununla bağlantılı olarak da beden bakımı, formu, görünümü ve sağlığı üzerinde yoğunlaşan tecimsel ve tüketim odaklı bir ilgi artışı göze çarpmaktadır. Tüketim kültürüyle birlikte beden hem kendini ifade etmenin, hem de hazzın aracı haline gelmiştir.

Tüketim Kültürü ve Beden

- Çünkü tüketim toplumu, kitlelerin çalışma ve boş zaman algılarından kimliklerini inşa etme süreçlerine, bedenleriyle ilgili kaygılarından tasarruf ve harcama alışkanlıklarına kadar, topyekûn bir dönüşümü ifade eder.

Tüketim Kültürü ve Beden

- Tüketim kültürüyle birlikte beden artık, biyolojik bir fenomen olmanın çok ötesine geçmiştir. Bedeni tüketim tanrısı tarafından genel-geçer değerler ekseninde yeniden ve yeniden üretilen bir tüketim fenomeni olarak değerlendirmek kaçınılmaz olmuştur.

Tüketim Kültürü ve Beden

- Çünkü, modern toplumlarda ekonomiden (üretim-tüketim ilişkisinden) diğer tüm toplumsal pratiklere her şey artık **'işaret'** ve **'imge'lerin** çok çeşitli şekillerde değiştirilmeleri ile yönlendirilmektedirler. Bireylerin neyi tüketecekleri, bunun yanında da nasıl bir insan olma modeli sergileyecekleri (en önemli imge üretim aracı olan) medya ya da başka araçlarla bireye dikte edilmektedir. Bu o kadar yoğunluk kazanmıştır ki çoğu durumda gerçeklik ile imge-işaret arasındaki bütün farklar ortadan kalkabilmektedir.

Tüketim Kültürü ve Beden

- **NOT:** Jameson'a göre; (Postmodern) tüketim kültürünün dört temel özelliği vardır: (ki bunlar günümüz kapitalist ekonomik sistem tarafından yaratılmıştır)
 - a) Tüketim kültürü derinliği kabul etmez ve kendisi de derinliği olmayan bir kültürdür. Hemen hemen her şey klasiklerin taklitidir. Sadece üretimleri hedefler bunun arkasında hiçbir insani üretim heyecanı yoktur.
 - b) Tüketim kültürü, tarihsel değildir ve sadece şimdiyle ilgilenir.
 - c) Tüketim kültürü zamanı tanımaz; zamanın kurgulanmasını olsa olsa bireylere terk eder.
 - d) Tüketim kültürünün egemen olduğu dünya "doğa"dan çok teknolojiyle ilişkili bir dünyadır. Doğa sadece, pazarlamanın imgesel kurgulanmasında kendisine yer bulabilir.